

Posudok na online výučbový program

VČIELKA – osobný tréner čítania

Mgr. Zdenka Valeková

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Čítanie a čitateľská gramotnosť je súčasťou funkčnej gramotnosti. Je to nevyhnutný predpoklad k nadobudnutiu kompetencie učiť sa. V súčasnosti sa čoraz menej detí venuje čítaniu pre vlastné potešenie. Čítanie sa stáva menej atraktívnou činnosťou, hoci výskumy ukazujú na nevyhnutné prepojenie čítania, ďalšieho vzdelávania a uplatniteľnosti na trhu práce.

Doba, v ktorej žijeme ovplyvňuje pripravenosť detí na vstup do školy. Do školy dnes prichádzajú deti s nedostatočne rozvinutým počúvaním s porozumením, s obmedzenou aktívnou slovnou zásobou. Program Včielka reaguje na dnešnú dobu. Je to počítačový program, ktorý rozvíja techniku čítania (plynulosť, presnosť, rýchlosť) aj čítanie s porozumením, teda čitateľskú gramotnosť komplexne.

Program Včielka pri osvojovaní čítania a písania vychádza z **psycholingvistického prístupu – fonologického modelu**. Dôraz kladie na aktívne uvedomovanie si hláskovej štruktúry slova a jej prepojenia s písmenami. Fonematické uvedomovanie je vedomá schopnosť členiť slová na jednotlivé fonémy a manipulovať s nimi (pridávať, uberať, meniť poradie hlások). Ide o to, že dieťa si uvedomuje hláskovú štruktúru slova a dokáže s ňou narábať.

Fonologický model sa zameriava na 4 jazykové roviny:

- foneticko – fonologickú
- morfológicko – syntaktickú
- lexikálno – sémantickú
- pragmatickú

Program Včielka má prehľadnú štruktúru. Cvičenia sú rozdelené do jednotlivých oblastí:

- **podpora techniky čítania** využitím analyticko – syntetickej aj globálnej metódy
- **podpora fonologického cítenia a fonematického uvedomovania** na základe spoznávania zvukovej štruktúry materinského jazyka

- **podpora a rozvoj počiatkov písania**, eliminovanie rozvoja špecifických chýb (vynechávanie písmen, diakritiky,...)
- **rozvoj čitateľskej gramotnosti**
 - a) stimulácia 4 jazykových rovín
 - b) rozvoj čítania s porozumením (práca s explicitnými a implicitnými informáciami)
- **hry** - cvičenia na podporu a rozvoj zrakového vnímania, fonologickej pamäti, jemnej motoriky, pozornosti

Program je určený pre žiakov:

- s rizikom rozvoja vývinových porúch učenia
- s dyslexiou, dysfáziou, dysortografiou
- s narušenou komunikačnou schopnosťou
- so symptomatickými poruchami pri iných dominantných oslabeniach (dieťa s mentálnym, sluchovým, zrakovým postihnutím)
- s poruchami aktivity a pozornosti
- zo sociálne znevýhodneného a inopodnetného prostredia
- s nadaním

Pamätá aj na žiakov:

- s oneskoreným rozvojom gramotnosti
- s akcelеровaným rozvojom gramotnosti
- s oneskoreným vývinom reči
- z bilingválneho a odlišného jazykového, či kultúrneho prostredia

Včielka a dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Školskému systému sa vyčíta, že na deti so ŠVVP kladie neplniteľné požiadavky, ktoré musia realizovať v nereálnom čase. Stavia pred ne nesplniteľné ciele. Nezameriava sa na sledovanie vlastného pokroku žiaka, ale iba na hodnotenia v rámci kolektívu, triedy, skupiny. U žiaka so ŠVVP tak dochádza k strate záujmu o učenie a k frustrácii. Program Včielka umožňuje sledovať vlastné napredovanie žiaka, čítať z grafu výkonnosti. Stanoviť si reálne splniteľné ciele. Podporuje rozvoj metakognície. Učí dieťa plánovať, vyhodnocovať, monitorovať vlastný proces čítania. Prispeva k vnútornej motivácii žiaka. Dieťa sa učí samé ohodnotiť svoj výkon. Ak dieťa cvičí, zbiera body, ktoré slúžia k získavaniu obrázkov. Aplikácia motivuje dieťa k systematickej práci. Nastavenie rôznych prostredí, úprava rýchlosti, veľkosti písma, svetelných efektov, farby pozadia, intenzity zvuku tiež umožňuje pracovať aj s deťmi s poruchami aktivity a pozornosti.

Včielka a inkluzívny prístup

V podmienkach inkluzívneho vzdelávania sa kladie veľký dôraz na diferencovaný prístup k potrebám žiakov. Náročná situácia pre učiteľa vzniká v prvých rokoch povinnej školskej dochádzky, keď rieši otázku ako naučiť čítať deti s rozdielnym vstupným potenciálom, ako ďalej rozvíjať čitateľskú gramotnosť tak, aby ju zvládol každý žiak a zažil úspech z čítania. Učitelia nemajú dostatok času pre vytváranie individuálnych materiálov. Práve Včielka je v tomto smere nápomocná. Každému žiakovi umožní napredovať podľa vlastného tempa. Pomôže učiteľovi uskutočniť orientačnú diagnostiku dieťaťa a na základe výsledkov nastaví jedinečný program tréningu čítania „šitý na mieru“. Dieťa nie je frustrované z neúspechu, nie je preťažované. Postupne sa zvyšuje náročnosť cvičení tak, aby žiak napredoval a nestrácal záujem. Špeciálny pedagóg so žiakom môže individuálne precvičovať nedostatočne rozvinuté zručnosti, využiť možnosť variability nastavenia cvičení. Dieťa, s ktorým pracuje nezaostáva za svojimi spolužiakmi v triede. Včielka mu poskytuje tréning práve tých oblastí, ktoré sú nedostatočne rozvinuté. Zameriava sa na skutočné príčiny zlyhania a ich odstránenie tréningom. Učiteľ môže využívať program aj s celou triedou. Môže si vytvoriť vlastný playlist cvičení alebo využiť možnosť prednastavených cvičení podľa veku.

Včielka a multidisciplinárny prístup

Multidisciplinárny prístup je prístup, kedy dieťa a jeho potreby vnímame v širšom kontexte a komplexnejšie. Program Včielka podporuje aj tento prístup a to možnosťou prepojenia viacerých odborníkov (špeciálny pedagóg, psychológ, logopéd, učiteľ). Tí sú k danému dieťaťu priradení ako odborný dozor. Môžu ovplyvňovať výber a nastavenia cvičení podľa potreby. Môžu sledovať žiakovu aktivitu, komunikovať navzájom priamo v programe. Pomáha správne voliť stratégiu tímovej práce odborníkov v multidisciplinárnej spolupráci a sledovať napredovanie dieťaťa. Výhodou je, že výber odborníka nie je viazaný na jednu inštitúciu. Pedagóg môže byť pedagógom školy a zároveň špeciálny pedagóg, logopéd môže byť z inej inštitúcie. Výsledky dieťaťa sledované pomocou programu pomáhajú odborníkovi pri vypracovaní plánu intervencií a ďalšej starostlivosti o dieťa.

Záver

Včielka je pomocníkom pre žiakov, rodičov, učiteľov, asistentov a špeciálnych pedagógov. Je to program s využitím v školskom i domácom prostredí. Učiteľ, odborník, rodič s programom dokáže pracovať intuitívne. Nie je potrebné náročné zaškolenie. Dokážu dieťaťu nastaviť program cielene so zameraním na efektívnu stimuláciu oslabených oblastí alebo využiť výhody prednastavenia programu „šitého na mieru“. Pre deti je to atraktívny nástroj rozvoja čitateľskej gramotnosti od raného detstva. Učiteľovi umožňuje pracovať s deťmi diferencovane a atraktívnym spôsobom tak priviesť deti k objavovaniu sveta písmen.

Mgr. Zdenka Valeková

učiteľka, špeciálna pedagogička, interná expertka Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave